

Original Research

Erosive Transition: Divorce-Seeking Couples' Interpretation of Family Interference

Hossein Afrasiabi^{*1} Negin Maljae² Nasrin Babaian³

¹. Associate Professor of Sociology, Faculty of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran
(corresponding author) hafrasiabi@yazd.ac.ir

². MA in Sociology, Faculty of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran

³. Assistant Professor of Social Work, Faculty of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran.

Background and Purpose

The dissolution of marriage is influenced by a multitude of variables. Family interference is a significant contributor to divorce rates in Iran and a key factor in consensual divorce proceedings (Saroukhani, 2013). Despite being a significant contributor to marital conflicts and dissolution, family interference has received limited independent research attention. Simultaneously, one family member's behavior impacts the other members and the quality of their interaction (Clarke-Stewart & Brentano, 2006; Johnson & Ray, 2016). Several studies (Saroukhani et al., 2013; Sedaghat et al., 2013; Fathi et al., 2019; Guyer, 2007) have identified family and social interference as contributing to divorce. The investigation of family interference as a distinct phenomenon, particularly from the perspective of individuals who have undergone a divorce and encountered family interference in their married lives and the resulting outcomes, has received relatively limited attention in the literature.

Given the impact of family-related cultural background on the lives of couples, one could think about how such interference can contribute to the dissolution of the marital union. Responding to these questions from the standpoint of the individuals involved in a divorce can heighten the awareness and attentiveness of professionals and practitioners regarding the extent, facets, familial interferences, and consequences of this phenomenon while also enhancing the comprehension of couples and families. The current investigation was conducted to acquire the perspective of couples seeking divorce regarding the issue of interference from family.

Method

The present study employed the qualitative-interpretive approach and the constructive grounded theory method (Charmez, 2014) for its implementation. Newman (1997:234) posits that grounded theory is a method of inductive inquiry utilized to comprehend a given phenomenon. Strauss and Corbin (1990) describe grounded theory as the study of micro-level phenomena from everyday life. The site of the study is the city of Yazd, and the participants were divorce-seeking couples. The samples were selected using a purposeful and convenient method. Twenty participants between the ages of 20 and 40 with a diploma or doctoral degree and personal experience with family participation were interviewed. After each interview, the researchers carefully read and coded the transcriptions. During the initial coding phase, the participants' statements were systematically analyzed on a line-by-line basis, with each relevant and meaningful segment being assigned a corresponding conceptual label. After preliminary examination, comparable and closely related concepts were combined, and the initial classifications were established. The process of focused coding involved the grouping of primary categories, resulting in the identification of seven main categories that were deemed most significant based on the data analyzed.

Results

In the process of data analysis, seven main categories emerged: continuity of dependency, parents' desire for happiness, multi-faceted differences, susceptibility of couples to interference, biased consultation, passive arousal, and unbalanced commitment. We also considered the erosive transition as a central category. During the data analysis process, seven primary categories were identified: continuity of dependency, parental desire for happiness, multi-faceted differences, susceptibility of couples to interference, bias in consultation, passive arousal, and uneven commitment. The erosive transition was also regarded as a central category.

Continuity of dependency: Certain individuals may struggle to detach from their familial ties even after years of marriage and may seek support when encountering challenges within their marital relationship. This dependency impedes an individual's ability to form a satisfactory relationship with their partner.

Parents' desire for happiness: The majority of the participants indicate that the parents are preoccupied with ensuring a high quality of life for their children. Parents typically do not perceive their conduct and opinions regarding their children's life as intrusive but rather as a means of aiding the child in enhancing their quality of life.

Multi-faceted difference: The difference between couples in different dimensions is one of the most important areas for forming family interference in the couple's life. The difference is natural, but when it expands significantly, it provides the ground for intense interference and conflict.

Susceptibility of couples to interference: the analysis of the lived experience of the participating couples suggests that the qualities and ways of communication of young couples significantly influence the contexts under which parents and families intervene in their affairs. The interference of third parties in the marital affairs of couples is often instigated by the couples themselves.

Biased consultation: The majority of couples got caught in the interference trap while seeking advice from those around them. Their intention was to consult, but the boundaries of the consultation were frequently violated, leading to interference.

Passive arousal: In certain instances, the objectionable behavior and actions of one member of a romantic relationship have elicited worry in their social circle. Deviant behavior within the family structure can lead to dissatisfaction among the involved parties, thereby creating a foundation for external intervention by individuals in the surrounding community.

Unbalanced commitment: Couples who were caught in the trap of interference and conflicts mostly considered their partner as a person who did not accept enough responsibility for their marital life. This non-acceptance of the commitment to living together has two main dimensions: the commitment to the privacy and issues that happen in the family and between couples and the commitment to the duties in the common life.

Discussion & Conclusion

Based on the research results, it can be suggested that young couples experience a form of being trapped and transition, coupled with burnout, in the context of interference and the consequent emergence of conflicts. The erosive transition refers to the period during which young couples are in the process of disengaging from their families and establishing their own autonomous families.

This developmental phase is often accompanied by various challenges and obstacles. It is challenging to differentiate them from their family of origin and establish a self-sufficient family entity. The act of getting married and establishing a new family unit involves the process of transitioning from an extended family structure to a nuclear family. Newlywed couples want to build a new social unit, and this is not an easy process. Separating from a family unit characterized by attachments and dependencies, and establishing a new family and sub-system, is known to

present numerous challenges and issues for both young couples and families, as well as parents. The challenge of finding one's place within the family and communication system is not easily navigated by both the younger couple and their parents. The aforementioned occurrence and process can be identified as an erosive transition. This refers to a circumstance that causes individuals to experience fatigue and exhaustion, which can be attributed to many factors.

Ethical considerations

Compliance with research ethics: The study was carried out in accordance with human research ethics.

Funding: The current study was not funded by any organization or person.

Authors' Contribution: The first author was responsible for designing the study, creating the main categories, and editing and compiling the report. Conducting interviews and initial coding was the responsibility of the second author. Reviewing previous studies and editing manuscripts were done by the third author.

Conflict of interest: The authors declared no conflict of interest with any person or organization

Acknowledgements: We are grateful to all couples who patiently participated in this research.

Data Availability: The data supporting this study cannot be made available due to the privacy and family privacy of the participants.

References

- Charmaz, K. (2014). *Constructing grounded theory*. London: sage.[link].
- Clarke-Stewart, A., & Brentano, C. (2006). *Divorce: Causes and consequences*. Yale University Press.[link]
- Fathi, E., Molaei, S., & Latifi, M. (2020). A Meta-Analysis of Sociological Causes of a Tendency to Divorce in Iran (During 2007-2017). *The Islamic Journal of Women and The Family*, 8(1), 97-128. (Text in Persian). [link]
- Guyer, J. I. (2007). Prophecy and the near future: Thoughts on macroeconomic, evangelical, and punctuated time. *American ethnologist*, 34(3), 409-421. <https://Doi.org/10.1525/ae.2007.34.3.409>. [link]
- Johnson, B. E., & Ray, W. A. (2016). Family systems theory. *Encyclopedia of family studies*, 1-5. <https://Doi.org/10.1002/9781119085621.wbefs130> [link].
- Neuman, W. (2000). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*. 10.2307/3211488. DOI:10.2307/3211488 [link].
- Saroukhani, B. (2005). *Divorce: A study on the recognition of reality and its factors*, Tehran, Tehran University. [link].
- Saroukhani, B & Ghasemi, A. (2014). Social factors of divorce and psycho-social health in couples applying for consensual and non-consensual divorce. *The Women and Families Cultural-Educational Journal*.26,38-7. (Text in Persian). [link]

Sedaghat, K., & Asadian, A. (2014). Sociological Explanation of Social Factors Effective on Divorce (The Case of Ghaemshahr City). *Journal of Applied Sociology (1735-000X)*, 54(2). (Text in Persian) S[link]

Strauss, A., & Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research*. Sage publications. [link].

گذار فرساینده: تفسیر زوجین درخواست دهنده طلاق از دخالت خانواده

حسین افراسیابی*^۱ ID، نگین ملجاء^۲ ID، نسرين بابائیان^۳ ID

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۱۸
 تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۲۳

چکیده

مداخله خانواده در زندگی مشترک زوجین یکی از مهم‌ترین علل طلاق است. هدف این مطالعه کیفی، فهم و تفسیر دخالت خانواده از دیدگاه زوجین درخواست‌کننده طلاق است. پژوهش با روش داده‌بنیاد و مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با ۲۰ نفر از جوانان یزدی در آستانه طلاق با تجربه دخالت خانواده و درگیری شدید انجام شد. نمونه‌گیری از نوع هدفمند و در دسترس بوده و جمع‌آوری داده‌ها تا زمان اشباع ادامه یافت. متن مصاحبه‌ها را پیاده‌سازی و با کدگذاری داده‌بنیاد تحلیل کردیم. ۷ مقوله اصلی بر ساخته از داده‌ها شامل استمرار وابستگی، خوشبختی خواهی والدین، تفاوت چندلایه، دخالت‌پذیری زوجین، مشورت سوگیرانه، برانگیختگی منفعلانه و تعهدپذیری نامتوازن استخراج شد و مقوله مرکزی «گذار فرساینده» نام گرفت که فهم و تفسیر زوجین جوان از دخالت خانواده را بازنمایی می‌کند. زوجین جوان در فرآیند زندگی مشترک و مستقل درگیر گذار فرساینده شده و نحوه مواجهه با این گذار، سرنوشت و کیفیت زندگی‌شان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. بررسی تجارب زوجین در شرف طلاق می‌تواند هم باعث افزایش آگاهی و توجه بیشتر افراد متخصص و حرفه‌های یاورانه در مشاوره، حمایت و یاری رساندن به زوجین کمک‌کننده باشد و هم درک زوجین و خانواده‌ها را از تأثیرات و زمینه‌های شکل‌گیری دخالت‌ها در راستای بهره‌گیری از راهکارهای مناسب افزایش دهد.

نوع مقاله: پژوهشی اصیل

واژگان کلیدی

طلاق، دخالت خانواده، اختلافات زناشویی، تعارضات زناشویی

ارجاع به مقاله:

افراسیابی، حسین؛ ملجاء، نگین؛ بابائیان، نسرين. (۱۴۰۳). گذار فرساینده: تفسیر زوجین درخواست‌دهنده طلاق از دخالت خانواده. *مطالعات زن و خانواده*، ۱۲(۱)، ۳۲-۵۶. DOI: 10.22051/jwfs.2023.42855.2946

hafraasiabi@yazd.ac.ir

^۱. دانشجویار جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران. (نویسنده مسئول)

^۲. کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران.

^۳. استادیار مددکاری اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران.

مقدمه

در دنیای امروز پیمان ازدواج بسیاری از زوجین، با طلاق به پایان می‌رسد. میزان طلاق چندبرابر شده و رو به افزایش است. زوجینی که ازدواج می‌کنند در ابتدای ارتباطشان سطح بالایی از رضایت زناشویی را ابراز می‌کنند، اما در بساری از زوجین این رضایت طی زمان کاهش می‌یابد. در دهه‌های اخیر، با توسعه شهرنشینی، افزایش علاقه به نوگرایی و رواج سبک زندگی مدرن، گسترش وسایل ارتباطی و رسانه نوین، نهاد خانواده و روابط زن و مرد دچار تغییر شده است. این تغییرات با خود، مسائلی همچون افزایش قابل ملاحظه آمار طلاق را همراه آورده است البته روند افزایش طلاق جهانی است (لیبرتاد^۱ و دیگران، ۲۰۰۹؛ ارتیز^۲ و همکاران، ۲۰۲۰) و عوامل متعددی بر رشد نرخ طلاق تأثیرگذار است. از جمله عوامل مؤثر بر رشد نرخ طلاق می‌توان به افزایش طول عمر، تغییر نقش زنان، تغییر ارزش‌های فرهنگی و تغییر موانع قانونی اشاره کرد (کالینز^۳، ۲۰۱۲).

در ایران نیز روند رو به رشد طلاق، از میانه دهه ۷۰ تا به امروز، موجب توجه پژوهشگران و سیاست‌گذاران به این پدیده اجتماعی شده است. آمار بهار سال ۱۳۹۹ ثبت احوال ایران نشان می‌دهد که به ازای هر ۱۲۷۳۱۸ ازدواج ثبت شده در نقاط شهری و روستایی ۳۴۱۶۵۹ طلاق ثبت شده است. در استان یزد نیز، به ازای ۱۴۰۲ ازدواج ۳۸۲ طلاق ثبت شده است که رقم قابل توجهی است.

در مطالعات پیشین به عوامل مختلف مرتبط با طلاق از جمله دخالت خانواده و اطرافیان (ساروخانی و همکاران، ۱۳۹۳؛ صداقت و همکاران، ۱۳۹۳؛ فتحی و همکاران، ۱۳۹۹؛ گایر^۴، ۲۰۰۷) تفاوت در عقاید و تحصیلات (خطیبی و همکاران، ۱۴۰۱؛ رضایی و همکاران، ۱۳۹۷؛ صداقت و همکاران، ۱۳۹۳)، نابسامانی خانواده (افراسیابی و دهقان دارامرود، ۱۳۹۶) اعتیاد و بی‌توجهی (ساروخانی و همکاران، ۱۳۹۳)، برآورده نشدن انتظارات (صداقت و همکاران، ۱۳۹۳؛ غیائی و همکاران، ۱۳۸۹)، ضعف مهارت‌های ارتباطی (هنریان و همکاران، ۱۳۹۰؛ فتحی و همکاران، ۱۳۹۹)، خشونت (ساروخانی و همکاران، ۱۳۹۳؛ غیائی و همکاران، ۱۳۸۹؛ گایر، ۲۰۰۷)، اختلافات (زایتو^۵ و

^۱ . Libertad

^۲ . Ortiz

^۳ . Collins Donald

^۴ . Paul guyer

^۵ . Zaitov

تشایو^۱، ۲۰۲۲) خشونت (آجلان^۲، ۲۰۲۲)، خیانت و بی‌صداقتی (جاش و شانون^۳، ۲۰۱۵؛ گایر^۴، ۲۰۰۷)، مسائل فرزندپروری (اورن و هادومی^۵، ۲۰۲۰)، فروریختن قبح طلاق، فردگرایی، ازدواج در سنین پایین، فقر، تحرک اجتماعی سریع، پرورش در خانواده طلاق (آمبرت^۶، ۲۰۰۹)، ازدواج در سن پایین، تحصیلات پایین، روابط قبل ازدواج، ضعف باور دینی (دوهرتی^۷، ۲۰۰۷)، اشتغال و درآمد مستقل زنان (کالمیجن و همکارانش^۸، ۲۰۰۴) اشاره شده است.

بسیاری از مشکلات در خانواده، یا در تعاملات خانواده ریشه دارند یا از طریق آن خود را نشان می‌دهند. طلاق یک مسئله فرهنگی، مالی، قانونی، والدینی، عاطفی و روحی است (موری^۹، ۲۰۰۲) گاتمن^{۱۰} و لونسون^{۱۱} (۲۰۰۲) در چرخه زیست خانواده به دو دوره بسیار پرخطر برای وقوع طلاق اشاره می‌کنند، یکی ۷ سال اول زندگی که مرحله بی‌ثباتی و احساسی است و دیگری اواسط زندگی و داشتن فرزند نوجوان و بالا بودن سطح نارضایتی از زندگی است که منجر به خشم و تضاد شده و حفظ رابطه را مشکل می‌کند.

یکی از نظریات مهم در حوزه خانواده، نظریه نظام‌واره یا سیستمی است که روی بافت خانواده تأکید دارد که در آن همسران احاطه شده‌اند. این نظریه مبتنی بر این باور است که ازدواج و طلاق در متن روابط خانوادگی بهتر شناخته می‌شود. درست همان‌گونه که وقتی یک زوج ازدواج می‌کنند، بیش از دو نفر ازدواج کرده‌اند و وقتی طلاق می‌گیرند بیش از دو زوج طلاق گرفته‌اند. زمانی که مرزهای بین نظام‌ها محو می‌شوند، نظام‌های عملی خانواده دچار خلل می‌شود. هر عضو از نظام خانواده تحت تأثیر اعمال سایر اعضای خانواده و کیفیت تعامل میان سایر اعضای خانواده است (کلارک استوارت^{۱۲} و برنتانو^{۱۳}، ۲۰۰۶؛ جانسون^{۱۴} و رای^{۱۵}، ۲۰۱۶).

¹ . Teshayev

² . Ajlan

³ . Joshua & Shannon

⁴ . Guyer

⁵ . Oren & Hadomi

⁶ . Ambrette

⁷ . Doherti

⁸ . Kalijman

⁹ . Murray

¹⁰ . Gottman

¹¹ . Levenson

¹² . Clarke-Stewart

¹³ . Brentano

¹⁴ . Johnson

¹⁵ . Ray

طلاق از عوامل متعددی تأثیر می‌پذیرد و تصمیم زوجین به جدانشدن، طی فرایندی به‌نسبت پیچیده شکل می‌گیرد. با وجود این دخالت خانواده یکی از عوامل مهم طلاق در ایران است و مهم‌ترین عامل طلاق‌های توافقی است (ساروخانی، ۱۳۹۳). با اینکه دخالت خانواده از عوامل اصلی اختلافات زناشویی و طلاق است، به‌عنوان یک پدیده مستقل در مطالعات حوزه طلاق کمتر بررسی شده‌است. با مرور مطالعات انجام شده، دخالت خانواده به‌عنوان پدیده‌ای مستقل به‌ویژه از نگاه افرادی که درگیر طلاق بوده و دخالت خانواده را در زندگی مشترک تجربه کرده و پیامدهای آن را چشیده‌اند، بررسی نشده‌است. با توجه به پیشینه فرهنگی تأثیر خانواده در زندگی زوجین، این سؤال قابل طرح است که چگونه دخالت‌ها می‌تواند زمینه شکل‌گیری طلاق زوجین را فراهم کند؟ پاسخ به این سؤالات از منظر تجارب مشارکت‌کنندگان درگیر در طلاق هم می‌تواند باعث افزایش آگاهی و توجه بیشتر افراد متخصص و حرفه‌های یاورانه از میزان، ابعاد، چگونگی دخالت خانواده و پیامدهای آن شده و هم درک زوجین و خانواده‌ها را از این تأثیرات و زمینه‌های شکل‌گیری دخالت‌ها فزونی بخشد. هدف این مطالعه کیفی، تفسیر دخالت خانواده از دیدگاه زوجین جوان درخواست‌دهنده طلاق است.

روش پژوهش

در اجرای این پژوهش از رویکرد کیفی-تفسیری و روش داده بنیاد برساخت‌گرا (چارمز^۱، ۲۰۱۴) استفاده کردیم. در این روش پژوهشگر با نظریه از پیش موجود شروع نمی‌کند، بلکه با یک حوزه مطالعاتی شروع کرده و اجازه می‌دهد پدیده اصلی از دل داده‌ها نمایان شود. اشتراوس و کوربین^۲ (۱۹۹۰) از آن به‌عنوان مطالعه پدیده‌های روزمره زندگی نام می‌برند که به‌طور معمول بر سطح خرد و نه کلان تأکید داشته و بر حرکت دائم بین داده‌ها و تحلیل آن‌ها متمرکز است.

میدان مطالعه شامل شهر یزد و مشارکت‌کنندگان نیز زوجین در آستانه طلاق است. این مشارکت‌کنندگان (نمونه) با روش هدفمند و دردسترس انتخاب شد. با مراجعه به مراکز مشاوره در سطح شهر یزد با ۲۰ نفر مشارکت‌کننده ۲۰ تا ۴۰ ساله با تحصیلات دیپلم تا دکتری و دارای تجربه دخالت خانواده در زندگی مشترک، تا زمان اشباع داده‌ها، مصاحبه کردیم. روش گردآوری داده‌ها، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بود. هر مصاحبه بین ۳۰ دقیقه تا یک ساعت طول کشید. مصاحبه با کسب اجازه از مصاحبه‌شوندگان ضبط

^۱. Charmaz

^۲. Strauss & Corbin

و سپس پیاده‌سازی شد. یادداشت‌ها بعد از هر مصاحبه توسط پژوهشگران با دقت بازنگری و خوانده می‌شد و سپس کدگذاری و تحلیل می‌شد.

کدگذاری به روش داده بنیاد چارمز (۲۰۱۴) به این صورت است که ابتدا کدگذاری ابتدایی روی متن نخستین مصاحبه انجام می‌شد و بعد از تحلیل و سامان‌دهی داده‌ها، کدگذاری متمرکز انجام می‌شد. این روند بین داده‌ها و تحلیل در هر مصاحبه انجام شد و سؤالات پیگیری‌کننده در مصاحبه‌های بعدی پرسیده می‌شد. جمع‌آوری اطلاعات با ۲۵ مصاحبه در بازه زمانی ۴ ماهه و تا رسیدن به اشباع نظری خاتمه یافت. در مرحله کدگذاری ابتدایی، عبارات مشارکت‌کنندگان، خط به خط کدگذاری شد و برای هر بخش مرتبط و با معنا، یک مفهوم الصاق کردیم. بعد از مرور ابتدایی مفاهیم، مفاهیم مشابه و نزدیک به هم، در یکدیگر تلفیق شد و مقوله‌های ابتدایی را ساختیم. در کدگذاری متمرکز مقوله‌های ابتدایی در یکدیگر ادغام شد و مهمترین مقوله‌های برآمده از داده‌ها در قالب ۷ مقوله اصلی ساماندهی کردیم. نهایت به منظور یکپارچه‌سازی و انسجام مقوله‌ها، یک مقوله مرکزی به‌عنوان برآیند داده‌ها ساختیم.

به منظور رسیدن به اعتماد در پژوهش از سه روش مرسوم در پژوهش کیفی استفاده کردیم: نخست کنترل اعضاء که در این روش از مشارکت‌کنندگان خواستیم یافته‌های کلی را ارزیابی کنند و درباره درستی آن نظر دهند. به همین منظور، تفسیر مصاحبه‌ها به تعدادی از مشارکت‌کنندگان داده شد، آن‌ها اکثر نتایج تفسیری را تأیید و براساس نظرات آنها تغییراتی ایجاد شد. دوم مقایسه تحلیلی بود که در این روش به داده‌های خام رجوع شد، مقوله‌ها با داده‌های خام مقایسه و ارزیابی شد. سوم استفاده از نظر همتایان بود که در این مرحله دو استاد متخصص، مراحل مختلف کدگذاری، مفهوم‌سازی و استخراج مقولات را ارزیابی کردند و در آخر تعامل با مشارکت‌کنندگان تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت.

جهت رعایت ملاحظات اخلاقی، با طی مراحل قانونی رسمی و تأییدیه از دانشگاه، افراد واجد شرایط شناسایی و پس از اخذ رضایت شفاهی، مصاحبه انجام شد. محرمانه ماندن مصاحبه‌ها و اطلاعات خصوصی و نیز آزادی مشارکت‌کنندگان جهت عدم همکاری یا خروج از مطالعه در کل مراحل مطالعه مورد تأکید بود. به شرکت‌کنندگان این امکان داده شد چنانچه تمایل دارند از نتایج این پژوهش مطلع شوند.

جدول ۱. مشخصات مشارکت کنندگان

ردیف	سن	جنسیت	تحصیلات	شغل	مدت زندگی مشترک	تعداد فرزند
۱	۲۵	زن	کارشناسی ارشد	مدرس	۳ سال	۰
۲	۳۲	مرد	کارشناسی	مهندس ساختمان	۴ سال	۰
۳	۲۹	زن	دیپلم	خانه دار	۷ سال	۱
۴	۳۶	مرد	کارشناسی	شغل آزاد	۱۴ سال	۲
۵	۲۸	زن	کارشناسی ارشد	خانه دار	۷ سال	۱
۶	۲۹	زن	فوق دیپلم	مغازه دار	۷ سال	۱
۷	۳۶	مرد	کارشناسی ارشد	مغازه دار	۱۲ سال	۲
۸	۳۲	مرد	کارشناسی	آزاد	۷ سال	۰
۹	۲۳	رن	کارشناسی	کارمند	۱ سال	۰
۱۰	۲۴	رن	کارشناسی	خانه دار	۲ سال	۰
۱۱	۳۴	زن	کارشناسی	کارمند	۶ سال	۱
۱۲	۳۰	زن	کارشناسی	کارمند	۴ سال	۱
۱۳	۲۸	زن	کارشناسی ارشد	خانه دار	۳ سال	۰
۱۴	۳۲	مرد	کارشناسی	کارمند	۴ سال	۰
۱۵	۳۰	زن	کارشناسی	خانه دار	۶ سال	۱
۱۶	۲۵	زن	کارشناسی ارشد	دانشجو	۳ سال	۰
۱۷	۲۴	زن	کارشناسی	خانه دار	۲ سال	۰
۱۸	۳۵	مرد	کارشناسی	کارمند	۸ سال	۲
۱۹	۳۴	مرد	کارشناسی	کارمند	۶ سال	۱
۲۰	۳۵	مرد	دکتری	کارمند	۹ سال	۲

یافته‌ها

حاصل مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۲۰ نفر از زوجین جوان مشارکت‌کننده در پژوهش، دستیابی به داده‌هایی در زمینه دخالت اطرافیان در زندگی زوجین جوان بود. پس از وارد کردن داده‌ها در فرآیند کدگذاری مفاهیمی به دست آمد که از طریق تجزیه و تحلیل داده‌ها، فهم و تفسیر دخالت اطرافیان ممکن شد. در نهایت ۷ مقوله اصلی شامل استمرار وابستگی، خوشبختی خواهی والدین، تفاوت چندلایه، دخالت‌پذیری زوجین، مشورت سوگیرانه، برانگیختگی منفعلانه و تعهدپذیری نامتوازن و یک مقوله مرکزی با عنوان گذار فرساینده ساخته شد.

الف. استمرار وابستگی: اغلب مشارکت‌کنندگان از وابستگی خود یا همسرشان به خانواده صحبت می‌کردند. این وابستگی ابعاد مختلفی بویژه از نظر اقتصادی و عاطفی را در بر می‌گرفت. برخی از زنان و مردان حتی سال‌ها بعد از ازدواج نمی‌توانند از خانواده خود جدا شوند و هنگام بروز مشکلات در زندگی مشترک به سراغ آن‌ها می‌روند. برخی نیز به دلیل نارضایتی و مشکلاتی که با همسر خود دارند ترجیح می‌دهند بیشتر وقت خود را با خانواده بگذرانند. این وابستگی موجب می‌شود فرد نتواند تعامل و ارتباط درستی با همسر در امور گوناگون خود برقرار کند و منجر به تعارض می‌شود:

«اگر همسر من به پذیرش شخصیت خودش رسیده بود و به خودش ایمان داشت، اعتماد به نفس داشت کمی می‌تونست بهتر تصمیم بگیره و کمی آگاهی از پایه‌های زندگی و ثبات زندگی مشترک داشت شاید کمی می‌تونست جلوی این اتفاقات رو بگیره» (زهره)

«از همون ثانیه اول من با نظر دادن خانواده همسر من مواجه شدم. انگار همیشه توی زندگی ما بود حضورشون و همش این نظرات از چیزایی کوچیک شروع شد مثلاً اینجا نرید، اونجا غذا نخورید، فلان روز مهمونی ندین. اولی که شروع شد با اینجا نرید اونجا نرید این غذا رو بپزید، هر روز باید به ما سر بزینید و اینا بود تا اینکه رسید به اینکه چرا بچه دار نمی‌شید، چرا این وسیله رو برای خونتون خریدید و چرا زنت اینجا می‌ره. کم کم از چیزای کوچیک شروع شد تا نظر دادن در مورد خصوصی‌ترین چیزا رسید» (سمیه).

در میان برخی افراد با وجود ازدواج، وابستگی روانی وجود دارد. این افراد پیش از آنکه همسری داشته باشند، فرزند خانواده زمینه‌ای خود هستند. وابستگی مالی، شخصیتی، عاطفی، مکانی از جمله عوامل وابستگی به اطرافیان است که در هر کدام به نوبه خود تأثیرات تعیین‌کننده‌ای در زندگی مشترک زوجین دارند.

ب. خوشبختی خواهی والدین: بنابر تفسیر مشارکت‌کنندگان، یکی از دلایلی که خانواده‌ها را ترغیب به نظر دادن و دخالت‌های متعدد در زندگی فرزندان می‌کند، دغدغه والدین برای خوشبختی فرزند و باور به این موضوع است که این نظرات کمکی برای ساخت زندگی فرزندان خواهد شد. اغلب مشارکت‌کنندگان اظهار می‌کنند، والدین آنها دغدغه فراهم شدن یک زندگی مطلوب برای فرزند خود را دارند. هرگاه هم که سخن از اظهار نظر آنها به میان می‌آید، این باور و تلاش خود را مبتنی بر خوشبختی خواهی برای فرزندان ابراز می‌کنند. والدین عمدتاً رفتار و نظرات خود در مورد زندگی فرزندان را دخالت تعریف نمی‌کنند، بلکه آن را لطفی در حق فرزند برای بهبود شرایط زندگی می‌دانند:

«پدر خانمم خیلی دخالت می‌کرد. بعدم می‌گفت من دارم بهتون لطف می‌کنم وقت می‌زارم برای زندگی شما. یه بارم به دخترش گفته بود بیا به من بگو و خودتو بکش کنار من خودم تا پای طلاقم شده می‌برمت اما زندگی‌تو خوب می‌کنم. این مثلاً داره لطف می‌کنه نه؟ اما داره داغون می‌کنه به خیال خودشم آثار مثبتی داره به جا می‌زاره». (حمید)

«من خودم به‌شخصه دخالت پدرم و مادر شوهرم رو خیلی تجربه کردم. پدرم به نحوی می‌گفتن صلاحم رو می‌خوان و مدام یه سری چیزها رو از زمانی که من هنوز ازدواج نکرده بودم گوشرد می‌کردن. مثلاً به شوهرت رو نباید بدی یا اینکه باید حرف، حرف تو باشه و این در حالی‌ه که توی خونه ما هم حرف پدرمه و ایشون حرف آخر و میزنن. بعدم که ازدواج کردم تشویقم می‌کردن به اینکه قلدر و مستبد باشم و شوهرم حرف منو پیش بیره منم برای اینکه بابام بگه نه بین چقدر دخترم بلده، چقدر حالیشه همون کارا رو انجام می‌دادم. آخرین باری که خیلی از دستشون ناراحت شدم این بود که مدام توی ماشین خریدن ما دخالت می‌کردن و شرایط همسرمو اصلاً در نظر نمی‌گرفتن فقط مدام می‌گفتن چرا اینو خریدین چرا اونو نخریدین و اینها منم چون می‌خواستم بابام خوشش بیاد به همسرم فشار می‌اوردم که الان خیلی پیشمونم». (مریم)

روابط درون خانواده توسط والدین، به‌ویژه پدر مدیریت و کنترل می‌شود. گاهی روابط بین والد و فرزند در جهت مصلحت بینی فرزندان به‌خصوص در بین فرزندان دارای زندگی مشترک شکل و حالت افراطی پیدا کرده و مرز باریک بین دخالت و مصلحت بینی را از هم می‌شکافد، اما به‌تبع در برخی اوقات این هنجار مصلحت بینی برای والد و فرزند در جهت مثبت به کار می‌آید و موجب سعادت‌مندی آنها می‌شود. این موضوع به‌نحوی مشخص می‌کند که والدین از ابتدا به علت مصلحت بینی از دوران کودکی

بذر افکار مشخصی را در ذهن فرزندان خود می‌کارند و سپس پس از ازدواج به دنبال برداشت و اعمال این افکار توسط فرزندان هستند.

ج. تفاوت چندلایه: تفاوت بین زوجین در ابعاد مختلف، از مهمترین زمینه‌های شکل‌گیری دخالت خانواده‌ها در زندگی زوجین است. تفاوت امری طبیعی است، اما وقتی ابعاد گسترده‌ای می‌گیرد، میدانی برای دخالت و تعارض عای شدید را فراهم می‌کند. در مورد زوجین مشارکت‌کننده در این مطالعه نیز، عمدتاً تفاوت بین آنها بویژه از نظر تفاوت بین خانواده‌ها، زمینه مهمی برای فعال کردن دام دخالت والدین و اطرافیان بود. تفاوت بین زوجین به ابعاد متفاوت به‌طور کلی و جزئی از جمله تفاوت اعتقادی، فرهنگی، اقتصادی، روانی، ظاهری، استفاده در اوقات فراغت و تفاوت در نگاه به زندگی باوجود دارد.

«من و شوهرم از نظر فرهنگی خیلی فرق داشتیم تمام خانواده من دکتر مهندس بودن اونا سواد بالایی نداشتن پولدار بودن اما همشون در حد دیپلم راهنمایی این طوری، شوهر خودم دیپلم هم نداشت. از نظر فرهنگی هم فرق داشتیم اونا اهل اطراف یزد بودن ما برای خود یزد بودیم، سر همین که از این نظرها هم فرق داشتیم بابام هی می‌زد توی سرم با شوهرم بدرفتاری می‌کرد». (لاله)

"من از لحاظ اعتقادی یه چیز و درست می‌دوستم و اون یه چیز دیگرو. بعد بحث به خانواده‌ها کشید و اومدیم و صحبت کردن خانواده اونا به ما گفتن مسلمون نیسیتم ما هم معتقد بودیم اونا مسلمون نیستن. دیگه خیلی زیاد اوضاع بیخ پیدا کرد. همش به من می‌گن چادر بپوش منم چادر دوست ندارم من از اول ماتتویی بودم و ماتتویی پسندیدم هی چادر چادر می‌کنند». (مریم)

برخی از ابعاد نگرشی نیز در تفاوت‌های بین زوجین اثرات بسیار زیاد و عمیقی دارند و که ممکن است موجب آزار طرف مقابل و به تبع آن دل‌سرد شدن نسبت به زندگی شود. همان‌طور که لاله بیان می‌کند تفاوت در زمینه‌های گوناگون و کوچک نیز موجب بروز اختلافات بزرگ می‌شوند. اختلافات فرهنگی گسترده، انواع خاص و متفاوتی از افکار، هنجارها و ارزش‌ها را شامل می‌شود و وجود آن‌ها در طولانی مدت بحث و مشاجره و عدم رضایت متقابل را برای زوجین به دنبال دارد. شخصیت هر فرد در محیط خانواده و با توجه به زمینه‌های فرهنگی شکل می‌گیرد. بنابراین، از این منظر نیز اختلافات فرهنگی می‌تواند تأثیرگذار باشد که دام تفاوت‌ها می‌تواند سرمنشأ بسیاری از علل اختلافات باشد.

د. دخالت‌پذیری زوجین: بررسی تجربه زندگی زوجین مشارکت‌کننده حاکی از این است که ویژگی‌های و نحوه تعامل زوجین جوان نقش زیادی در فراهم کردن زمینه دخالت والدین و خانواده در زندگی

آنها دارد. عمدتاً این خود افراد هستند که اسباب ورود نظرات دیگران در زندگی مشترکشان فراهم می کنند. زوجین جوانی که درگیر تعارضات شدید می شوند، از مجموعه ویژگی هایی برخوردارند که موجب می شود اطرافیان راحت تر در زندگی آنها اظهارنظر و دخالت کنند.

«ما چون نمی دونستیم و آگاهی نداشتیم به دامن زدن خانوادمون و هر دو مون هر لحظه اونا رو بیشتر وارد زندگی مون می کردیم و باعث کینه عمیق بینمون شد و در این زمینه هم خیلی اذیت شدیم اگر زودتر فهمیده بودیم که اینا دخالته، کمک نیست شاید خیلی زودتر آتیش خودمون می خوابید مثلاً ما فکر می کردیم که ناشی از تفاوت فکری مونه، اما همش دخالت بود. شوهرم آدم ولخرجی بود اما تو یه دورانی دست و بالش خالی بود خانوادم همش می گفتن این زیر سرش بلند شده که دیگه خرجت نمی کنه برو بین چه خبره. شما ببینید چه بلایی سرزندگی من آوردند و زیرو رو کردند». (ساجده)

«من بچه سال بودم. سنم کم بود متوجه نمی شدم که چیکار کنم درسته اونا پاشون تو زندگی من باز بود اما اگر از همون موقع عقل داشتم حالیم می شد که باید پاشونو از زندگی بیرم اما شوهرم سنش زیاد بود ۱۲ سال تفاوت سنی داشتیم و اون خودش می دونست داره دخالتشون می ده همین سن زیادشم در کل باعث شده بود به من طوری بقبولونه که انگار همیشه درست می گه و من بلد نیستم یا نمی دونم». (پریناز)

زوجینی که تجربه دخالت های متعدد و ممتد در زندگی مشترک خودشان را داشتند، عمدتاً خودشان نیز به دلایل مختلف زمین را برای دخالت اطرافیانشان فراهم می کردند. آنها به راحتی تسلیم این دخالت ها می شوند و حتی با راه های نامناسب موجبات این دخالت ها را فراهم می کردند. با در میان گذاشتن بیش از اندازه امور زندگی شان با خانواده، گرفتن مشورت های بی موقع و عجولانه، نداشتن آگاهی از اختلافات طبیعی زوجین و مواردی از این دست، زمینه را برای دخالت فراهم می کردند.

۵. مشورت سوگیرانه: اغلب زوجین حین گرفتن مشورت از اطرافیان، گرفتار دام دخالت می

شدند. به گمان خود و دیگران در حال مشورت بودند، اما معمولاً مرزهای مشورت درنوردیده شده و کار به دخالت می کشد. این موضوع که در میان افراد و خانواده ها رواج زیادی نیز دارد، موجب اختلاف در امور مختلف شده است. در بین مشارکت کنندگان، افرادی وجود داشتند که به علت دریافت مشورت اشتباه از سوی دیگران تحت تأثیر قرار گرفته و زندگی مشترک خود را به سمت نادرستی سوق دادند.

«من خودم به‌شخصه دخالت پدرم و مادر شوهرم رو خیلی تجربه کردم. پدرم به‌نحوی می‌گفتن صلاحم رو می‌خوان و مدام به سری چیزها رو از زمانی که من هنوز ازدواج نکرده بودم گوشزد می‌کردن. مثلاً به شوهرت رو نباید بدی یا اینکه باید حرف، حرف تو باشه و این در حالی‌ه که توی خونه ما هم حرف پدرمه و ایشون حرف اخرو میزنن. بعدم که ازدواج کردم تشویقم می‌کردن به اینکه قلدر و مستبد باشم و شوهرم حرف منو پیش ببره منم برای اینکه بابام بگه نه ببین چقدر دخترم بلده، چقدر حالیشه همون کارارو انجام می‌دادم. آخرین باری که خیلی از دستشون ناراحت شدم این بود که مدام توی ماشین خریدن ما دخالت می‌کردن و شرایط همسرمو اصلاً در نظر نمی‌گرفتن فقط مدام می‌گفتن چرا اینو خریدین چرا اونو نخریدین و اینها منم چون می‌خواستم بابام خوشش بیاد به همسرم فشار می‌اوردم که الان خیلی پشیمونم» (مریم)

گرفتن و دادن مشورت در چارچوب‌های خانوادگی، از پیچیدگی بالایی برخوردار است. عواطف و منافع در فضای خانواده چنین درهم‌تنیده که هر اظهارنظری مشوتی یا مصلحت‌جویانه برای یک طرف می‌تواند به‌نحوی متفاوت تفسیر شود. در میانه اختلافات ابتدایی زوجین این موضوع از اهمیت بیشتری برخوردار است. معمولاً وقتی اعضای خانواده به فرزند و نزدیکان خود مشورت می‌دهند، در فضایی عاطفی منافع فرزند و نزدیک خود را ترجیح می‌دهند. این موضوع می‌تواند موجب مشورت‌ها و مصلحت‌بینی‌های یک‌سویه‌نگر شود. در میان مشارکت‌کنندگان نیز چنین مشاوره‌هایی از طرف نزدیکان، تجربه‌ای رایج بود.

و. **برانگیختگی منفعلانه:** در برخی موارد رفتار و اعمال یکی از زوجین موجب برانگیخته‌شدن توجه اطرافیان خواهد شد، خواه این اعمال به شکل خودآگاه خواه به شکل ناخودآگاه انجام شده باشد. بروز رفتار خارج از عرف در چهارچوب خانواده این امر موجب بروز نارضایتی طرف مقابل شده و به‌تبع آن دخالت اطرافیان را برمی‌انگیزد. برخی اختلاف‌نظرها را می‌توان تا حدی نشان یک زندگی طبیعی و پویا به‌شمار آورد اما در برخی موارد و اعمال این رفتارها دیگر در نظر طرف مقابل طبیعی جلوه نکرده و موجب بروز حساسیت‌هایی خواهد شد و امکان وجود دارد که این حساسیت‌ها، زمینه اختلاف نظر بزرگتر و ریشه‌ای‌تر را فراهم کنند و از این طریق زندگی زوجین در معرض بروز دخالت‌های شدیدتر قرار داده شود:

«یه خورده آرامش اعصاب نداشت زودجوش می آورد و عصبانی می شد خودشم از این رفتارش عصبانی بود بقیه هم متوجه شده بودند. خانوادم و بقیه هی هم بحث می کردند و بحث بالا می گرفت اما قبول نمی کردند با این موضوع کنار بیایند» (حسنا)

«من خیلی توی خونه مامانم اینا نازک نارنجی بودم همش قربون صدقم می رفتن و هوامو داشتن اما شوهرم ذره‌ای اهل محبت زبونی نبود به این که من نیاز دارم بهم عشق بورزه توجه نداشت سرهمین همش باهم دپگه به مشکل برمی خوردیم و و زندگیمون به هم می ریخت» (مرضیه).

در برخی موارد بروز عوامل زمینه‌ای واکنش اطرافیان را برمی انگیزد و منجر به بروز دخالت و ارائه راه حل از جانب اطرافیان خواهد شد که در اثر تشدید این امر بروز مشکلات عمیق‌تر خواهد شد. در برخی مواقع نیز اطرافیان به علت احساس تدبیر و تجربه‌ای که در خصوص اداره زندگی دارند به دنبال انتقال تجارب و آموخته‌های خود به زندگی فرزندان هستند غافل از اینکه موجب صدمات جبران‌ناپذیری خواهد شد.

ز. تعهد پذیری نامتوازن. زوجینی که در دام دخالت و تعارضات قرار گرفتند، عمدتاً شریک زندگی خود را فردی می دانستند که به اندازه کافی و عادلانه مسئولیت زندگی مشترک را پذیرفته است. این عدم پذیرش تعهد به زندگی مشترک، دو بعد اصلی دارد؛ یکی تعهد به رازها و مسائلی که در خانواده و بین زوجین می‌گذرد و در درجه دوم تعهد نسبت به وظایف در زندگی مشترک خانواده را ملاک می‌دانستند. بسیاری از مشارکت‌کنندگان از بی‌توجهی همسر خود نسبت به زندگی خود صحبت می‌کردند:

«حتی وقتی می خواستم برم مهمونیم بچه رو نگه نمی داشت اصلاً انگار فقط واسه ناز و نوازش پدر بود ذره‌ای کمک نمی کرد توی نگهداریش خانوادشم می گفتن زن باید بچه رو بزرگ کنه مرد باید کار کنه» (ساجده)

«توی خانوادشون رسم بود زن نباید هیچکاری انجام بده حتی یه کمک هزینه کوچیک توی زندگی باشه اما تا دلتون بخواد می‌تونه خرج کنه ما اصلاً اینو قبول نداشتیم و خانوادم مدام می‌گفتن چرا زنت بدون اینکه خودش کار کنه آن قدر خرج می‌کنه» (مسعود)

بنابراین می‌توان گفت زوجین از یکدیگر انتظار دارند در امور مختلف مسئولیت‌های متوازنی بپذیرند. آنها حفظ چارچوب و انسجام خانواده را منوط به همکاری متقابل و همراهی می‌دانند. اگر

احساس کنند چنین فضایی در تعامل با همسر وجود ندارد، برای دریافت حمایت و کمک به سمت خانواده‌های خود سوق می‌یابند شاید بتوانند خلاء همراهی و تعهدپذیری را به‌نحوی پرکنند. این موضوع زمینه دخالت را به راحتی فراهم می‌کند.

مقوله مرکزی: گذار فرساینده

با توجه به مجموعه مفاهیم و یافته‌ها می‌توان گفت زوجین جوان در بستر دخالت و بروز اختلافات ناشی از آن درگیر نوعی دام و گذار همراه با فرسایش هستند. گذار فرساینده یعنی اینکه زن و مرد جوان در فرایند جدایی از خانواده زمینه‌ای و شکل دادن به خانواده مستقل خود، گرفتار می‌شوند و این گذار با دشواری و موانعی همراه می‌شود. نمی‌توانند به راحتی از خانواده زمینه خود متمایز شوند و واحد خانوادگی مستقلی بسازند. ازدواج و تکلیف خانواده جدید، به معنای گذار از یک خانواده به خانواده جدید است. افراد می‌خواهند واحد اجتماعی جدیدی بسازند و این فرایند ساده‌ای نیست. رفتن از یک خانواده با دلبستگی‌ها و وابستگی‌ها و شکل دادن به یک خانواده و زیرنظام تازه، با چالش‌ها و مسائل متعددی هم از سوی زوجین جوان و هم خانواده و والدین همراه است. نه زوجین جوان به راحتی می‌توانند جای خود را در منظومه خانوادگی و ارتباطی بیابند، و نه والدین به راحتی می‌توانند با چنین شرایطی کنار بیابند. این همان پدیده و فرایندی است که می‌توان از آن به‌عنوان گذار فرساینده یاد کرد. گذاری که افراد و عوامل مختلف درگیر آن را دچار فرسودگی می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

با نگاهی به مفاهیم و مقوله‌ها، می‌توان از شکل‌گیری دام اجتماعی در فرایند دخالت خانواده در زندگی زوجین جوان صحبت کرد. دام در واقع شرایطی است که افراد در آن گرفتار می‌شوند و هر اقدامی، موجب گرفتاری بیشتر در دام و دردسرهای بعدی می‌شود. در شرایط دام، حل مسئله دشوار می‌شود. کنشگران دست‌پاچگی می‌کنند و عرصه زندگی بر آنها تنگ‌تر می‌شود. این فشارها در فرایند تعاملات اجتماعی بین زوجین، خانواده و روابط متقابل فعال می‌شود و استمرار می‌یابد. به‌نظر می‌رسد زوجین جوان و خانواده آن‌ها در جریان مواجهه با مسائل، به دلیل وابستگی در این دام پا می‌نهند. خانواده‌ها نیز با آن‌ها همراه می‌شوند و در نهایت امر به‌طورکلی هر چه بیشتر در این دام خود را گرفتار می‌گردند. زدن کلید دخالت می‌تواند فرایند شکل‌گیری یک دام اجتماعی را فعال کند.

زوجین جوان به علت ناآگاهی و عدم توجه کافی در خصوص نظرات والدین ناگهان با سیلی از افکار ناشی از تأثیرپذیری از دیگران مواجه می‌شوند. زوجین در مرحله یک به انکار آن می‌پردازند و حتی زمانی هم که این موضوع را دریافته‌اند باز هم در قبال همسران به انکار آن پرداخته و وجود آن را نادیده می‌گیرند. در برخی زوجین ابعاد دخالت اقتصادی پررنگ‌تر از سایر ابعاد است. بوهانون^۱ (۱۹۷۰) در نظریه ۶ مرحله طلاق نیز به مرحله طلاق اقتصادی نیز اشاره کرده است. به گونه‌ای که همسران در آن شروع به جداسازی واحدهای اقتصادی موجود بین خود کرده و آن را تبدیل به یک موضوع چالش برانگیز می‌کنند.

در برخی موارد زمینه‌های فرهنگی-اجتماعی اصل بوده است. بدین معنا که خانواده‌ها به دلیل تفاوت‌های فرهنگی اجتماعی که بین خود و خانواده عروس یا داماد احساس می‌کردند این را به زمینه‌ای برای دخالت در زندگی فرزندان خود تبدیل کردند. در برخی موارد زمینه دخالت خانواده‌ها به زمینه‌های مذهبی مربوط است، به این معنا که به علت تفاوت‌هایی که از نظر مذهبی و اعتقادی در بین خود و فرد تازه وارد شده به کانون خانواده احساس می‌کردند، همین زمینه را به امری برای دخالت در زندگی فرزندان و حتی بیشتر از همه تأثیرگذاری بر فرزندان خود کردند و این دخالت‌ها اغلب تا زمینه‌های دیگر و حتی خصوصی‌تر درز پیدا کرده است.

اما سؤال این جاست که واکنش خود زوجین نسبت به این دخالت‌ها چه بوده است. زوجین به علت وابستگی بالا نظرات خانواده‌ها را اغلب مفید تلقی کرده و ابعاد نادرست این دخالت‌ها در نظر آن‌ها جلوه چندانی نداشته است. این در حالی است که در بین برخی از زوجین زمانی که به اثرات و ابعاد این دخالت‌ها در زندگی دست یافته‌اند اغلب اظهار بی‌اطلاعی کردند. در ابعادی دیگر تعدادی از زوجین به علت سنتی بودن ساختار خانواده، حتی زمانی که متوجه دخالت خانواده‌ها بوده‌اند و به این موضوع که نظرات والدین موجب تنش و اختلاف در زندگی زناشویی می‌شود، آگاهی داشتند به خاطر وجود سلسله مراتب قدرت، توانایی مقابله با این نظرات و دخالت‌ها را نداشته و قادر به اظهار نظر یا نشان دادن نظرات خود نبودند. بنابراین توانایی لازم جهت واکنش درست را نداشتند. بوئن^۲ (۱۹۹۳) اظهار می‌کرد که تا زمانی که افراد الگوهایی را که از نسل‌های گذشته منتقل شده‌اند، بررسی و اصلاح نکنند، احتمال دارد که این رفتارها را در خانواده خودشان تکرار کنند. چنانچه رفتارهای بین اشخاص، بالاخص بین نسل‌ها،

^۱ . Bohannon

^۲ . Bowen

به‌ویژه یا به لحاظ عاطفی فزون آمیخته (برای نمونه، همجوشی) یا به لحاظ عاطفی بریده باشند (برای مثال، از نظر الگوی اجتناب از دیگران به لحاظ عاطفی یا روان‌شناختی متمایز از هم هستند)، احتمال بروز این گونه الگوی تکرار شونده بالاخص وجود دارد.

سؤال دیگری که در ذهن مخاطب شکل‌می‌گیرد این است که فرآیند شروع و شکل‌گیری این دخالت‌ها به چه گونه‌ای است. در ابتدا خانواده‌ها به دلیل مسئول دانستن خود در برابر زندگی فرزندان و با این محوریت که اگر من تجارب و نحوه مدیریت زندگی خود را در اختیار فرزندم قرار ندهم، زندگی‌اش از هم خواهد پاشید، توانایی برای کنار کشیدن خود از زندگی فرزندان را ندارد. این موضوع تنها در بین خانواده‌ها با تجارب موفق وجود ندارد، بلکه در بین خانواده‌هایی که تجارب ناموفقتری در زندگی زناشویی خود تجربه کرده‌اند نیز پررنگ است. اغلب دوست ندارند فرزندان‌شان با چالش‌هایی که آنان در زندگی تجربه کرده‌اند مواجه شود. بنابراین، شروع به مدیریت زندگی فرزندان خود کرده تا نقص‌هایی را که خود در زندگی تجربه کرده‌اند بپوشانند. البته در بسیاری از موارد نیز خود زوجین غافل از اثرات و ابعاد این حضور خانواده‌ها را وارد زندگی خود کرده و انتظار کمک دارند، اما غافل از اینکه هر شخصی به‌طورکامل توانایی نجات زندگی خود را در اختیار دارد.

اگر بخواهیم زندگی زوجین از ابتدا تا زمان بروز دخالت را به چندگام تقسیم کنیم:

گام یک، وابستگی بیش از حد به والدین و اطرافیان است و همچنین حس تأثیر پذیری شدیدی که از اطرافیان روی خلق و خوی دو فرد تازه ازدواج کرده وجود دارد، به طوری که طبق بستر رشد و همان آموخته‌های قبلی خود شروع به پیش بردن زندگی می‌کنند.

گام دوم در زندگی مشترک نمایان شدن تفاوت‌هایی است که بین زوجین وجود دارد. این تفاوت‌ها در تمامی زوجین با شدت و ضعف کمتر یا بیشتری وجود دارد و بر زندگی آن‌ها اثرگذار است. هر فرد با ساختار خانوادگی و تربیتی خاص خود ازدواج می‌کند، اما به تدریج پس از گذشت مدت کوتاهی تفاوت‌های بین زوجین در نظر یکدیگر نمایان می‌شود و هر فرد تصمیم می‌گیرد تفاوت‌ها را به حداقل رسانده و فرد را مطابق با آرمان‌های ذهنی خود بسازد.

در گام سوم که زوجین هرکدام در برابر این تغییرات مقاومت می‌کنند و سعی بر این دارند که آموخته‌های خود را حفظ کنند و دچار اختلافات با یکدیگر می‌شوند، این جایی است که نقش خانواده‌ها آشکار می‌شود. خانواده نیز که فرزند را طبق دانسته‌های خود تربیت کرده و تحویل عروس یا داماد خود

داده است. همچنین به این علت که این موارد و تفکرات را درست تلقی می‌کرده، وارد زندگی فرزندان شده و با نیت خیرخواهی سعی در آرام کردن اوضاع و تحمیل بیشتر عقاید خود از طریق چارچوب خانواده همسری دارد. اگر در این میان خانواده طرف مقابل نیز وارد شود، فضا متشنج شده و دیگر خود زوجین نیستند که برای زندگی‌شان تصمیم می‌گیرند بلکه این خانواده‌های دو طرف هستند که زمام زندگی فرزندان خود را دست می‌گیرند. این سخت‌ترین چرخه‌ای است که می‌تواند رخ دهد. به این علت که اغلب همین عامل موجب بروز تشدید تنش هرچه بیشتر در بین زوجین و بروز اختلافات بیشتر آن‌ها می‌شود.

نظریه مثلث‌سازی بوئن (۱۹۹۳) به این نکته اشاره دارد که تجزیه و تحلیل ارتباطات بسیار با اهمیت است و فقط نمی‌شود به فرستنده و گیرنده پیام اکتفا کرد بلکه همیشه شخص یا شیء سوم وجود دارد که می‌تواند در روابط عاطفی بین زوجین تأثیرگذار باشد و حتی تأکید می‌کند که حتماً نباید یک شخص باشد بلکه می‌تواند این برهم زننده عاطفی یک شیء یا یک حیوان خانگی باشد.

محدودیت‌ها: این پژوهش همزمان با همه‌گیری ویروس کرونا اجرا شد. محدودیت‌های این دوره پژوهشگران را با محدودیت برای یافتن مشارکت‌کنندگان و مصاحبه با آنها مواجه کرد.

پیشنهادها: وابستگی اقتصادی و عاطفی از مهمترین زمینه‌های دخالت‌پذیری زوجین جوان است. پیشنهاد می‌شود سازوکارهای حمایت مالی لازم برای زوجین جوان دیده‌شود. استقلال مالی زوجین می‌تواند زمینه بسیاری از دخالت‌ها کاهش دهد. لازم است زوجین جوان در مورد نحوه مدیریت وابستگی عاطفی به والدین و خانواده، آموزش ببینند. با توجه به یافته‌های این مطالعه، پیشنهاد می‌شود جوانان در آستانه ازدواج و والدین آنها در مورد نحوه تعامل والدین و فرزندان تازه ازدواج‌کرده آموزش ببینند. تدارک ازدواج فرزندان از سوی والدین امروزه با چالش‌های متعددی مواجه است. جداسدن از خانواده و تشکیل یک هسته خانوادگی جدید، مستلزم آگاهی از وابستگی‌ها و نحوه مواجهه درست با آن است.

به منظور فهم بهتر پدیده دخالت خانواده، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، مطالعه‌ای کیفی در میان والدین دارای فرزند تازه ازدواج‌کرده، انجام شود تا پدیده دخالت و فهم والدین از این پدیده نیز واکاوی شود.

ملاحظات اخلاقی

رعایت اخلاق پژوهش: این مطالعه تحت موازین اخلاقی انجام شده است.

حمایت مالی: مطالعه حاضر توسط سازمان یا فردی حمایت مالی نشده است.

سهم نویسندگان: مقاله حاضر از پایان کارشناسی ارشد نگین ملجأ استخراج شده است و حسین افراسیابی راهنمایی آن را بر عهده داشته است. طراحی مطالعه، ساخت مقوله‌های اصلی، ویرایش و تدوین گزارش (نویسنده اول)، انجام مصاحبه و کدگذاری اولیه (نویسنده دوم)، مطالعات پیشین و ویرایش متن (نویسنده سوم).

تضاد منافع: این پژوهش به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم با منافع شخص یا سازمانی تعارض ندارد.

تشکر و قدردانی: از زوجین جوان مشارکت‌کننده در این مطالعه که صبورانه تجربه زندگی خود را با ما در میان گذاشتند، سپاسگزاریم.

دسترسی داده‌ها: داده‌های حمایت‌کننده از این مطالعه را به‌دلیل رعایت حریم خصوصی و خانوادگی مشارکت‌کنندگان نمی‌توان در دسترس قرار داد.

منابع

- استراوس، انسلم و کرین، جولیت (۱۳۸۵). اصول و روش کیفی، ترجمه بیوک مجمدی، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- افراسیابی، حسین و دهقانی دارامرود، فاطمه. (۱۳۹۶). مطالعه کیفی ازدواج پر مخاطره در زنان درگیر طلاق شهر یزد، مطالعات اجتماعی، روان‌شناختی زنان، ۵(۱۲): ۱۵۵-۱۸۴. [Link]
- ایمان، محمدتقی و محمدیان، منیژه. (۱۳۸۷). روش‌شناسی نظریه بنیادی، فصلنامه روش‌شناسی علوم انسانی، ۱۴(۵): 14. [Link]
- جهانگیر زاده، جواد. (۱۳۷۵). بررسی زمینه‌های اقتصادی-اجتماعی موثر بر شیوه همسرگزینی در میان دانشجویان شیراز، مجله زن در فرهنگ، ۹(۱)، ۴۹-۷۱. [Link]
- خطیبی، اعظم؛ عالی خانی پور، علی. (۱۴۰۱). بررسی تأثیر عوامل اجتماعی و تصور از پیامدهای خوشایند بعد از طلاق بر طلاق توافقی (از دیدگاه متقاضیان طلاق شهرستان همدان)، خانواده پژوهی، ۱۸(۶۹): ۷۵-۹۶. Doi. 10.52547/JFR.18.1.75 [Link]
- دماری، بهزاد، مسعودی، فرید حبیب اله، حاجی احمد، درخشان نیا، فریبا، احسانی چیمه، الهام. (۱۴۰۱). روند شاخص‌ها، عوامل موثر و مداخلات طلاق در ایران، مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران، ۲۸(۱): ۷۶-۸۹. [Link]
- رضایی، وحید؛ فلاح، محمد حسین و وزیر، سعید. (۱۳۹۷). بررسی علل طلاق به شیوه تحلیل روایی در شهرستان یزد و طراحی آموزش پیش‌نیازهای زوجیت مبتنی بر علل طلاق با رویکرد یادگیری فعال و با محوریت خانواده، مدرسه و دانش آموز، روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی، ۹(۲۵): ۴۰-۳۲. [Link]
- ساروخانی، باقر. (۱۳۸۵). طلاق: پژوهشی در شناخت واقعیت و عوامل آن، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- ساروخانی، باقر. (۱۳۹۳). ساختار خانواده و تأثیر آن بر جایگاه اجتماعی، مجله پژوهشی مطالعات توسعه اجتماعی ایران، ۶(۲۱): ۲۱-۳۲.

- ساروخانی، باقر؛ قاسمی، علیرضا. (۱۳۹۳). "عوامل اجتماعی طلاق و سلامت روانی-اجتماعی در زوجین متقاضی طلاق توافقی و غیرتوافقی، فصلنامه فرهنگی تربیتی زنان و خانواده، ۲۶: ۳۸-۷. [Link]
- صداقت، کامران و اسدیان، عقیل. (۱۳۹۳). تبیین جامعه شناختی عوامل اجتماعی موثر بر طلاق (مطالعه موردی: قائم شهر)، جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۵(۵۴)، ۹۷-۱۱۶. [Link]
- فتحی، ابراهیم؛ مولایی، صادق و لطیفی، میثم. (۱۳۹۹). فراتحلیل علل جامعه شناختی گرایش به طلاق در ایران در بازه زمانی سال های ۱۳۸۶-۱۳۹۶، پژوهش نامه اسلامی زنان و خانواده، ۸(۱)، ۷۵-۱۰۷. [link]
- کاملی، محمد جواد. (۱۳۸۶). بررسی توصیفی علل و عوامل موثر در بروز آسیب‌های اجتماعی طلاق در جامعه ایران باتوجه به آمار و اسناد موجود، فصلنامه دانش انتظامی، ۹(۳)، ۱۷۹-۱۸۰. [Link]
- گود، ویلیام. (۱۳۵۲). خانواده و جامعه، ویدا ناصحی، تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
- ملفت، حسین. (۱۳۸۱). بررسی عوامل مؤثر بر گرایش زوجین بر طلاق در شهرستان داراب، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز. [Link]
- هاشمی، اعظم و جعفری، اصغر. (۱۴۰۰). اثر بخشی آموزش خود متمایزسازی در بهبود فرآیند و محتوای خانواده در زوج های متقاضی طلاق، پژوهش های مشاوره، ۲۰(۷۷)، ۶۱-۸۸. . [Link] Doi 10.18502/qjcr.v20i77.6142

References

- Ackerman, C. (1995). Affiliations: Structural Determinants of Differential Divorce Rates, *American Journal of Sociology*, 69(1), 655-727. [Link]
- Afrasiabi, H. & Dehghna-daramroud, R. (2017). A Qualitative Study about Contexts and Dimensions of Risky Marriage among Women in City of Yazd. *Women's studies Sociological and Psychological*. 15(2), 155-184. (Text in Persian). [Link]
- Ahmad , A. (2022). Divorce and Domestic Violence Among Syrian Refugees in Germany, *Sage journals*, 37, 11-12. [Link]
- Ambert, A. M. (2009). *Divorce: Facts, Cause & Consequence* , NewYork University.
- Blosfeld, B.H. (2000). Causes and Consequences of Divorce, *Journal of Divorce & Remarriage*, 4: 8-120.
- Charmaz, K. (2014). *Constructing grounded theory*. London: sage.[link].
- Clarke-Stewart, A., & Brentano, C. (2006). *Divorce: Causes and consequences*. Yale University Press.[link]
- Damari, B., Masoudi, F., Hajiei, A., Derakhshania, F. Ehsani-Chineh, E. (2022). Research Paper Divorce Indices, Causes, and Implemented Interventions in Iran, *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 28(1), 76-89. (Text in Persian). [Link]
- Doherty, W. J., Kalantar, S. M., & Tarsafi, M. (2021). Divorce ambivalence and reasons for divorce in Iran. *Family process*, 60(1), 159-168. [Link]
- Draganović, S. (2022). Perceived relational factors in marital stability among married and divorced Bosnians, *Epiphany*, 14(2), 117-139 .[link]
- Fathi, E., Molaei, S., , Latifi, M. (2020). A Meta-Analysis of Sociological Causes of a Tendency to Divorce in Iran (During 2007-2017). *The Islamic Journal of Women and The Family*, 8(1), 97-128. Doi. 10.52547/JFR.18.1.75. [link] (Text in Persian)
- Guyer, J. I. (2007). Prophecy and the near future: Thoughts on macroeconomic, evangelical, and punctuated time. *American ethnologist*, 34(3), 409-421. https://Doi.org/10.1525/ae.2007.34.3.409.[link]

- Hashemi A & Jafari A(2021). The effectiveness of self-differentiation training on improving family process and content in demanding couples of contested divor, *Counselin Research*, 20 (77) ,61-88. Doi. 10.18502/qjcr.v20i77.6142 [Link] (Text in persian)
- Iman, M. T. , Mohammadian, M. (2007). Methodology of Fundamental Theory, *Humanities Methodology Quarterly*, 14(56): 31-54. (Text in Persian). [Link]
- Jahangirzadeh, J. (1996). Investigating socio-economic factors affecting the way of choosing a spouse among students of Shiraz", *Journal of Women in Culture*, 9(1), 49-71. (Text in Persian). [Link]
- Johnson, B. E., , Ray, W. A. (2016). Family systems theory. Encyclopedia of family studies, 1-5. <https://doi.org/10.1002/9781119085621.wbefs130> [link].
- Joshua D. Tuttle , Shannon N. D. (2015). Religion, Infidelity, and Divorce: Reexamining the Effect of Religious Behavior on Divorce Among Long-Married Couples. *Journal of Divorce & Remarriage*, 56(6):475-489. [link].
- Kalantar A, Roshanfekar P, Javaheri J. (2012). Consequences of Divorce, A systematic review of studies done in Iran with emphasis on gender considerations, *Women in Development & Politics*, 9(3):111-31. [Link]
- Kalmijn, M. , Jansen, M. (2004). Interaction between Cultural and Economic Determinates of Divorce in the Netherlands, *Marriage and Family*, 66(1), 75-89. [Link]
- Kameli, M.J. (1386). A descriptive study of the causes and effective factors in the occurrence of social harms of divorce in Iranian society according to the available statistics and documents, *Danesh Entezami Quarterly*, 9(3) (text in persian). [Link].
- Khatibi, A. & Khanipour, A. (2022). Investigating the effect of social factors and perception of pleasant consequences after divorce on consensual divorce (from the perspective of divorce applicants of Hamadan city), *Family Research*, 18(69), 75-96. (Text in Persian). [Link]
- Libertad, G. , Tarja, V. (2009). The effect of divorce laws on divorce rates in Europ, *European Economic Review*, 53(2), 127-138. [Link]
- Moltfat, H. (2012). Investigating factors affecting the tendency of couples to divorce in Darab city, Master's thesis, Social Sciences Department, Shiraz University. (Text in Persian), [Link]
- Neuman, L. (2006). *Social Research Methods*. London: Sage.
- Neuman, W. (2000). Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches. 10.2307/3211488. DOI:10.2307/3211488 [link].
- Neuman, W. L. (1997). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches (3rd ed.)*. Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Oren, D , Hadomi, E. (2020). Let's Talk Divorce - An Innovative Way of Dealing with the Long-Term Effects of Divorce through Parent-Child Relationships, *Journal of Divorce & Remarriage*, 61(2), 148-167. [Link]
- Poleric, A. , Weilok, L. (2004). Cause of Divorce and Effect on Children in Australia, *Journal of Sociology Australia*, 12(11), 397-402. [Link]
- Rezaei, V., Fallah, M. H. , Waziri, S. (2017). Investigating the causes of divorce through the method of narrative analysis in Yazd city and designing the training of divorce-based paired-paternal education with an active learning approach based on family, school and student, *Psychological Models and Methods*, 9(25), 40-32 . (Text in Persian). [Link]

- Sadeghi, R., , Agadjanian, V. (2019). Attitude and propensity to divorce in Iran: Structural and ideational determinants. *Journal of Divorce & Remarriage*, 60(6), 479-500. DOI:10.1080/10502556.2019.1586228 [link]
- Sarokhani, B. (2013). Family structure and its effect on social status, *Iranian Journal of Social Development Studies*, 6(21), 21-32. (Text in Persian).
- Sarokhani, B. (2005). *Divorce: A study on the recognition of reality and its factors*, Tehran, Tehran University. (Text in Persian), [link].
- Sarokhani, B & Ghasemi, A. (2014). Social factors of divorce and psycho-social health in couples applying for consensual and non-consensual divorce. *The Women and Families Cultural-Educational Journal*, 26, 38-7. (Text in Persian). [link]
- Sarokhani, B. (2005). *Divorce: A study on the recognition of reality and its factors*, Tehran: Tehran University Press. (Text in Persian).
- Sarokhani, B., Qasemi, A. (2013). Social factors of divorce and psycho-social health in couples applying for consensual and non-consensual divorce, *Women and Family Educational Cultural Quarterly*, 26:7-37. (Text in Persian), [Link]
- Sedaghat, K., & Asadian, A. (2014). Sociological Explanation of Social Factors Effective on Divorce (The Case of Ghaemshahr City). *Journal of Applied Sociology (1735-000X)*, 54(2). (Text in Persian) S[link]
- Sedaghat, K. ; Asadian, A. (2013). Sociological explanation of social factors affecting divorce (case study: Qaim Shahr), *Applied Sociology*, 25(54), 116-97. (text in Persian), [Link]
- Strauss, A., & Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research*. Sage publications. [link].
- Zaitov, E. Kh & Teshayev, D.M (2022)..Family Conflict and Divorce as A Social Problem. *Eurasian Journal of Humanities and Social Sciences*, 15. [Link]

